

אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית

נתוני מעקב יש דין 2019-2005

לפי נתוני יש דין:

- משטרת ישראל כשלה בחקירתם של 82% מתיקי החקירה שנפתחו בשנים 2019-2005.
- 91% מכלל תיקי החקירה נסגרו ללא הגשת כתב אישום.
- הקמת המפגל לפשיעה לאומנית במשטרת ישראל לא הביאה לשיפור לאורך זמן באיכות חקירות המשטרה ובתוצאותיהן. רק 4% מסך כל התיקים שנחקרו בשנים 2019-2017 הובילו להגשת כתב אישום; שיעור הכישלון בחקירות בשנים אלו עמד על 77%.

התמונה העולה מ-15 שנים של מעקב אחרי טיפול רשויות אכיפת החוק הישראלית בתלונות של פלסטינים שנפגעו מעבירות אידיאולוגיות של ישראלים מלמדת כי מדינת ישראל מועלת בחובתה להגן על פלסטינים בשטחים הכבושים מפני מי שמבקשים לפגוע בהם, ולמעשה מותירה את הפלסטינים חסרי הגנה נוכח התקיפות ומעשי ההתנכלות.

א | רקע: מעקב אחר חקירת עבריינות אידיאולוגית של אזרחים ישראלים בגדה המערבית

מסמך זה מציג את הממצאים העדכניים של יש דין על תוצאותיהן של חקירות שמבצעת משטרת ישראל בעקבות עבירות של אזרחים ישראלים - מתנחלים ואחרים - כלפי פלסטינים ורכושם בגדה המערבית.

ממצאים אלה הם פירותיו של פרויקט רב שנתי, במסגרתו מתעד יש דין עבירות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים או רכושם, ומסייע בידי נפגעי העבירה להגיש תלונה במשטרת ישראל במקרה שהם מעוניינים בכך. לאחר שנפתחת חקירת משטרה באחת מהיחידות של מחוז ש"י ("שומרון ויהודה" - המחוז במשטרת ישראל המופקד על אכיפת החוק בגדה המערבית), הצוות המשפטי של יש דין עוקב אחריה ומתעדכן בהתקדמות החקירה ובתוצאותיה עד לסיום ההליכים המשפטיים, אם ננקטו כאלה.

למעקב אחר הטיפול בעבירות של ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית יש משמעות ייחודית, הנובעת מהעובדה שעבירות אלה מבוצעות על ידי אזרחיה של המדינה הכובשת כלפי אוכלוסייה הנמצאת תחת כיבוש. לפי המשפט הבינלאומי, במצב עניינים כזה הכוח הכובש מחויב להגן על מי שנתונים לשליטתו ועל רכושם.¹

מעשי האלימות והפגיעה ברכוש מתבצעים לרוב באזורים שבהם אזרחים ישראלים מבקשים להשתלט על קרקעות פלסטיניות ולהתנחל בהן. באופן כזה מצטרפות עבירות נפרדות המבוצעות על ידי אזרחים פרטיים לכדי גוף של עבריינות שיטתית, שמטרתו להטיל אימה על הפלסטינים ולהרחיקם מאדמותיהם - ובכך לסייע להרחבת השליטה הישראלית בגדה המערבית.² על כן, את רוב המכריע של העבירות שיש דין עוקב אחר הטיפול המשטרתי בהן ניתן לתאר כעבירות אידיאולוגיות שמטרתן נישול, החלשה ותפיסה בכוח של קרקע.

המעקב אחר הטיפול של מערכת אכיפת החוק בתלונות על עבירות אלה מאפשר לבחון באיזו מידה ישראל ממלאת את חובתה לפי המשפט הבינלאומי להגן על הפלסטינים. המעקב ארוך השנים של יש דין מלמד שישאל נכשלת באופן שיטתי במילוי חובה זו, ובפועל מאפשרת את קיומה של תופעת העבריינות האידיאולוגית בגדה המערבית.

1 לעיון נוסף ברקע לאכיפת החוק בגדה המערבית ראו יש דין, [עקיפת חוק - כישולן אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית](#), 2015, עמ' 13-11.
2 לעיון נוסף בסוגיה זו ראו יש דין, [מסלול הנישול - המקרה של המאחז עדי-עד](#), 2013, עמ' 116-96.

המדגם

הנתונים המובאים במסמך זה עוסקים בחקירות משטרה שנפתחו בעקבות עבירות שביצעו אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בין השנים 2005-2019.

חשוב לציין שקורבנות פלסטינים של עבירות המבוצעות בידי אזרחים ישראלים נמנעים פעמים רבות מהגשת תלונה למשטרת ישראל, ובמקרים אלה על פי רוב העבירה אינה נחקרת כלל.³ עוד ראוי לציין שהנתונים המובאים כאן אינם מסכמים את תוצאותיהן של כל חקירות המשטרה בחשד לעבירות מסוג זה שנפתחו מאז 2005, אלא רק את תוצאות החקירה בתיקים המצויים במעקב יש דיין. עם זאת, הנתונים שבידינו מהווים מדגם מצטבר ורחב-היקף, המאפשר ללמוד ולהסיק מסקנות על האופן שבו משטרת ישראל מטפלת בעבריינות אידיאלוגית של ישראלים בגדה המערבית.

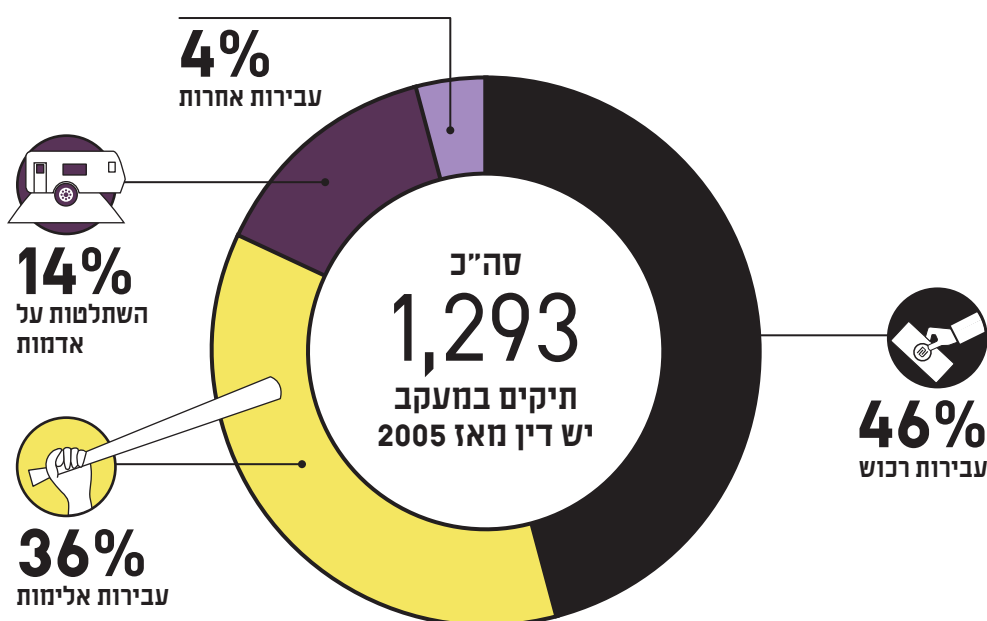
כמו כן נזכיר כי תיקי החקירה הכלולים במדגם של יש דיין הם תיקים שבהם סייע צוות הארגון לגורמי אכיפת החוק, אנחנו מתווכים ומקשרים בין חוקרי המשטרה לבין המתלוננים הפלסטינים, ולעיתים אף מסייעים בקידום החקירה באמצעות הבאת עדים, מסמכים וצילומים ליחידות החוקרות. כיוון שכך, ניתן לומר כי הנתונים המובאים במדגם זה מוטים במידה מסוימת לטובת גופי החקירה, בהשוואה לתיקים אחרים שבהם אין גורם חיצוני כדוגמת יש דיין המסייע לחקירה. עם זאת חשוב להבהיר כי יש דיין אינו מהווה צד לחקירת המשטרה או להחלטה על תוצאותיה; הצוות המשפטי של הארגון מתעדכן במצב החקירה ובתוצאותיה כמייצגם של נפגעי העבירה.⁴

ב | סוגי עבירות

יש דיין מחלק את תיקי החקירה שאחריהם הוא עוקב לארבע קטגוריות בהתאם לאופי העבירה העיקרית בתיק: אלימות, פגיעה ברכוש, השתלטות על אדמות פלסטיניות וקטגוריה הכוללת עבירות אחרות.

מסך 1,293 התיקים שבמעקב יש דיין מאז 2005, 36% עוסקים **בעבירות אלימות** שביצעו אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים, הכוללות איומים, יידוי אבנים, תקיפה וירי; 46% מהתיקים עוסקים **בעבירות רכוש** ובהן למשל מקרי הצתה, גניבה, פגיעה בגידולים חקלאיים והשחתת רכוש; 14% מהתיקים נוגעים למקרים שבהם אזרחים ישראלים ניסו **להשתלט על אדמות פלסטיניות**, למשל באמצעות גידור של אדמות, הצבת מבנים או מניעת גישה לאדמות; 4% מהתיקים עניינם **בעבירות אחרות** שאינן נופלות באחת משלוש הקטגוריות שהוזכרו לעיל, ובהן הרג בעלי חיים או פגיעה בהם, חילול מסגדים ועבירות נוספות.

תיקי חקירה שנפתחו בשנים 2005-2019, בחלוקה לקבוצות עבירה

3 ב-413 אירועי עבריינות אידיאלוגית שתועדו על ידי יש דיין בשנים 2013-2015, כ-30% מקורבנות העבירה ציינו במפורש כי אינם מעוניינים להתלונן במשטרת ישראל (יש דיין, [הימנעות מהגשת תלונה במשטרה - עובדות ונתונים](#), 2016). בשנת 2016, שבה תיעד יש דיין 113 אירועים, עלה שיעור זה ל-42% (יש דיין, [דף נתונים דצמבר 2017: אכיפת חוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית](#), 2017).

4 מתלוננים המעוניינים בכך מייפים את כוחו של הצוות המשפטי של יש דיין לייצג אותם ולהתעדכן בשמם בהתקדמות החקירה בעניין תלונתם.

ג | תוצאות החקירה: רוב התיקים נסגרים ללא הגשת כתב אישום

במסגרת מעקב יש דיין נבחנו עד כה 1,293 תיקי חקירה שנפתחו מאז 2005 במחוז ש"י של משטרת ישראל בעקבות תלונות שהגישו נפגעי עבירה פלסטינים. רשויות אכיפת החוק עדיין מטפלות ב-41 תיקים מתוכם. מסמך זה יתמקד בתוצאותיהם של יותר 1,252 תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים.⁵ מבין תיקים אלה:

- 1,144 תיקים נסגרו בתום החקירה ללא הגשת כתב אישום (91% מהתיקים).
- רק ב-100 תיקים הוגש כתב אישום (8% מהתיקים).
- 8 תיקים אבדו במשטרת ישראל ולא נחקרו מעולם.⁶

תוצאות הטיפול בתיקי חקירה בין השנים 2005-2019

ד | עילות סגירתם של תיקי החקירה

כמייצגם של המתלוננים הפלסטינים במקרים שבהם עוסק מסמך זה יש דיין מקבל מגורמי אכיפת החוק עדכונים על מצב תיק החקירה, ובכללם הודעה על סגירת התיק ועל עילת הסגירה.⁷ עדכונים אלה נכנסים למאגר המידע של הארגון ומאפשרים לעקוב אחר מגמות ודפוסים בעבודת המשטרה והפרקליטות. במקרים שבהם תיק החקירה נסגר והצוות המשפטי של יש דיין סבור כי ישנן פעולות חקירה נוספות שיש לבצע, או שהראיות שנאספו מספיקות להגשתו של כתב אישום, מגיש הצוות ערר על סגירת תיק החקירה.

בחינה של עילות הסגירה שמסרה המשטרה ליש דיין בתיקים שבמעקב הארגון מאפשרת ללמוד על הנסיבות שבהן הסתיים הטיפול בתיקים, שעניינם כאמור עבירות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים. מבין 1,144 תיקי החקירה שנפתחו מאז 2005 ונסגרו ללא הגשת כתב אישום, מסרה משטרת ישראל ליש דיין את עילות הסגירה של 1,139 תיקים:⁸

- 736 תיקים נסגרו בעילת **עבריון לא נודע** (64% מסך התיקים שהמשטרה סגרה), כלומר המשטרה קבעה כי בתיקים אלה בוצעה עבירה פלילית אך היא כשלה באיתור חשודים בביצוע העבירה.

5 אלא אם צוין אחרת, הנתונים המובאים במסמך זה מייצגים את המידע שהיה בידי יש דיין נכון ל-10.7.2019.
 6 בתיק יש דיין 1094/05 שמור אישור על הגשת התלונה, אך זו מעולם לא נחקרה. בתיקים אחרים האישור על הגשת התלונה לא נמסר לידי המתלוננים, אם אחרי חקירה בתחנת משטרה (תיק 1214/06), אחרי מסירת עדות במקום בו בוצעה העבירה לכאורה (תיקים 2513/11, 2543/12) או אחרי הגשת תלונה באחת ממנהלות התיאום והקישור של המינהל האזרחי (תיקים 2564/12, 2583/12, 2620/12, 2625/12).
 7 בפקודת המשטרה נקבעו תשע עילות אפשריות לסגירתו של תיק חקירה. מחובתה של המשטרה להודיע למתלונן מדוע תיק החקירה בעניינו נסגר. משטרת ישראל, פקודות המטה הארצי מס' 14.01.01, [הטיפול בתלונה ובתיק חקירה](#), ס' 2(2)(ד) ו-5. תאריך פרסום: 1.8.1994.
 8 למרות מאמצי הארגון המשטרה לא מסרה ליש דיין את עילות הסגירה של 5 תיקים.

ב-19 באפריל 2014, בשעה 6:00 בבוקר, יצאה ח"א מביתה שבכפר כיסאן עם עדר הצאן שלה. היא השגיחה על כ-30 כבשים ועיזים שרעו בשטח הקרוב למאחז הבלתי חוקי איבי הנחל. בשלב מסוים ראתה גבר מתקרב לעברה ואיתו כלב גדול: "כאשר ראיתי אותו מתקרב אליי עם הכלב ברחתי עם העדר [...] כאשר התקרב אליי הוא שיסה את הכלב שהתנפל עליי ועל הכבשים [ובעצמו] זרק עלינו אבנים [...] הכלב תפס את הבגד שלי, אך בעזרת מקל שהיה לי ביד ובעזרת אבנים ניסיתי להתגונן ולהרחיק אותו ממני. אז המתנחל הוציא אקדח והתחיל לאיים עליי ואמר לי 'עכשו תמותי'. חשבתי שאני הולכת למות והתחלתי לצעוק אבל אף אחד לא היה בקרבת מקום ולי אין טלפון. עברו עליי דקות קשות. הרגשתי שזה הסוף שלי [...] האירוע כולו נמשך בין חצי שעה ל-45 דקות, ואלה היו הרגעים הקשים ביותר בחיי [...] מאז אני לא מרגישה טוב והרגליים עדיין רועדות ואינני מצליחה לישון בלילה."

ח"א הגישה תלונה במשטרת ישראל ב-23 באפריל, ובאותו היום גם מסרה עדות ובה תיאור של החשוד בביצוע העבירה. אף שתיארה את מראהו של החשוד ואת מקום מגוריו, התיק נסגר בעילת עבריו לא נודע כעבור כ-3 חודשים, ב-3 באוגוסט 2014. על פי חומר החקירה שהועבר ליש דין, לא בוצעו כל פעולות חקירה בתיק מלבד גביית עדותה של המתלוננת. ב-5 בנובמבר 2014 הגיש יש דין ערר על סגירת התיק.⁹

המשטרה קיבלה את הטענות בערר ובתוך שלושה שבועות החקירה התחדשה. המשטרה איתרה חשוד ובמהלך חקירתו, שארכה רק כ-10 דקות, הוא הכחיש כל מעורבות באירועים שפורטו בעדותה של ח"א, ומסר אליבי שאותו המשטרה לא טרחה לבדוק. ב-28 במאי 2015 נסגר תיק החקירה פעם נוספת, הפעם בעילת חוסר ראיות מספיקות.

- 241 תיקים נסגרו בעילת **חוסר ראיות מספיקות** (21% מסך התיקים שהמשטרה סגרה), כלומר המשטרה קבעה כי בתיקים אלה בוצעה עבירה פלילית ואף זיהתה חשודים במעשה העבירה, אך כשלה באיסוף ובגיבוש ראיות מספיקות להעמדה לדין של אותם חשודים או חשודים אחרים.

בשעות הבוקר של יום שלישי, 20 בפברואר 2018, יצא זכריה סדה, עובד בארגון זכויות האדם הישראלי "שומרי משפט: רבנים למען זכויות אדם", מביתו בכפר ג'ית לאחר שקיבל דיווח על פינוי המאחז הבלתי חוקי אביתר,¹⁰ מזרחית לצומת זעתרה (תפוח). סדה הגיע לנקודת תצפית סמוכה ואף עדכן את הצבא והמשטרה כשזיהה קבוצה של מתנחלים שסבר שעלולה לסכן פלסטינים באזור. סדה חזר למכוניתו והחל לנסוע לכיוון צומת זעתרה (תפוח) כשמצלמה המותקנת במכוניתו ומצלמת את נתיב הנסיעה מופעלת. סדה זיהה קבוצה של 10-15 מתנחלים הולכים בשולי הכביש. כשהתקרב אליהם במכוניתו, אחד המתנחלים נראה בבידור כשהוא משליך אבן שפגעה במרכז השמשה הקדמית של המכונית. רסיס זכוכית פגע בעינו השמאלית של סדה, והוא נחתך ביד שמאל. סדה המשיך בנסיעה והגיע לצומת, שם פגש בכוח של משמר הגבול. השוטרים שאיישו את המחסום צילמו את מכוניתו של סדה והציעו לו להגיש תלונה במשטרה. סדה הגיש תלונה עוד באותו הערב במפלג לפשיעה לאומנית במחוז ש"י.

מעיון בתיק החקירה שנמסר ליש דין לאחר סגירתו עולה כי חקירת האירוע הביאה למעצר של חשוד. לאחר חקירתו שבה סירב החשוד לשתף פעולה עם החוקר לא בוצעה כל פעולת חקירה נוספת עד לסגירת התיק ב-27 במאי 2018 בעילת חוסר ראיות מספיקות. זאת על אף שסרטון שצולם במצלמת הרכב הראה בבידור את פינוי של זורק האבן. לצד הסרטון, תיק החקירה הכיל גם תמונה שצילם שוטר באזור האירוע באותו היום. על התמונה נכתב שמו של הנער המצולם, לאחר שזה זוהה על ידי השוטר בשטח. הן בסרטון והן בצילום של השוטר מופיע נער הלובש את אותה החולצה עם אותו הכיתוב. ואולם היחידה החוקרת סברה שלא ניתן לקבוע מעבר לספק סביר שהנער שתועד בסרטון הוא הנער שתועד בשטח על ידי השוטר. לא נערכה השוואה של הסרטון כנגד תמונות של החשוד באמצעות כלים פורנזיים - אף שהשוואה כזו אפשרית והיתה עשויה לספק תוצאות ברמת דיוק משיבעת רצון.¹¹ עוד עולה מחומר החקירה שהחשוד היה חלק מקבוצת נערים אשר הגיעה באותו בוקר לאזור המאחז הבלתי חוקי אביתר, ובכללם פעיל המוכר למשטרה ופעילים נוספים שככל הנראה נכחו בעת זריקת האבן. למרות כל זאת אף לא אחד מהם זומן לחקירה. ב-29 באפריל 2019 הגיש הצוות המשפטי של יש דין ערר על סגירת תיק החקירה. טרם התקבלה החלטה בערר זה.¹²

9 פניית יש דין אל קצין הפס"ד במשטרת מרחב חברון, **ערר על ההחלטה לסגור את תיק פל"א 179576/14**, 5.11.2014, תיק יש דין 3096/14.

10 מאחז קטן שהוקם בסמוך לצומת תפוח-זעתרה במאי 2013. מבנים שהוקמו בו פונו בכמה הזדמנויות ומאז הפינוי הנ"ל המאחז לא הוקם מחדש.

11 חוות דעת שהזמין יש דין קבעה: "ממצאי הבדיקה הראשונית מעלים כי ניתן לבצע השוואה ולהגיע לממצאים בעלי רמת ודאות גבוהה". מכתב מאת אבנר רוזנגרטן, מנהל המכון למדע פורנזי, אל היועץ המשפטי של יש דין, **אפשרות השוואת תמונת חשוד לסרט וידיאו**, 17.4.2019.

12 פניית יש דין אל פרקליטות מחוז מרכז (פלילי), **ערר על סגירת תיק פמ"מ 1660/18 [פל"א 82743]**, 29.4.2019, תיק יש דין 4062/18.

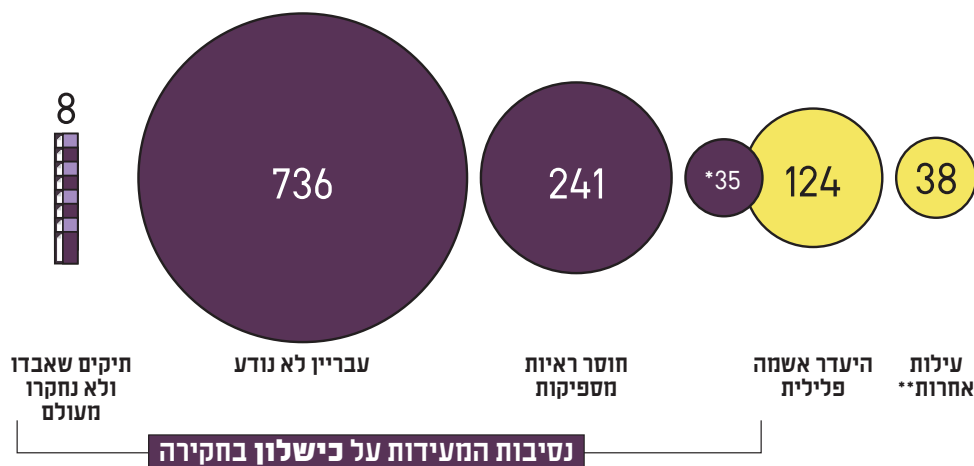
- 124 תיקים נסגרו בעילת היעדר אשמה פלילית (11% מסך התיקים שהמשטרה סגרה), כלומר המשטרה הגיעה למסקנה שלא בוצעה כל עבירה פלילית, או שלחשוד שאותר אין קשר לעבירה שבוצעה. יש דיין הגיש ערר ב-35 תיקים מתוכם משום שסבר שחקירת המשטרה לא מוצתה, ושהמשטרה שגתה בהחלטתה לסגור את תיק החקירה בעילה זו.
- 33 תיקים נסגרו בעילת חוסר עניין לציבור (3% מסך התיקים שהמשטרה סגרה), 3 תיקים נסגרו בעילת החשוד אינו בר עונשין¹³ (0.3% מסך התיקים שהמשטרה סגרה), תיק אחד הועבר לטיפול של רשות אחרת ותיק אחד נסגר בשל התיישנות.¹⁴

ה | המשטרה נכשלת בחקירת עבריינות אידיאולוגית

ניתוח הנסיבות שבהן נסגרו תיקי החקירה מלמד כי המשטרה כשלה בחקירת 82% מהתיקים שנפתחו מאז 2005 והטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה (1,020 מתוך 1,247 תיקים).¹⁵ שיעור הכישלון הגבוה מלמד על כשל מערכתי מתמשך של גופי אכיפת החוק בטיפול בעבריינות אידיאולוגית כלפי פלסטינים בגדה המערבית.

977 תיקים נסגרו בעילות עבריינות לא נודע או חוסר ראיות מספיקות, המעידות על כך שהמשטרה מצאה שבוצעה עבירה אך כשלה באיתור חשודים במעשה או בגיבוש ראיות מספיקות להעמדה לדין. 35 תיקי חקירה נסגרו בעילה היעדר אשמה פלילית, אך לאחר בחינת התיק יש דיין הגיש ערר על סגירתם משום שסבר שיש ראיות לביצוע עבירה או שהחקירה בעניינה לא מוצתה. בהתאם לכך, גם תיקים אלה נכללים במניין התיקים שהסתיימו בתוצאה המעידה על כישלון. מלבד זאת, 8 תיקים אבדו במשטרת ישראל ומעולם לא נחקרו, ונכללים אף הם במניין התיקים שהמשטרה כשלה בחקירתם.

עילות סגירת תיקי חקירה בין השנים 2005-2019

13 לפי פקודת המשטרה (ראו הערה 7 בעמוד 3) המדובר במקרים בהם הוכח כי החשוד או הנאשם אינו נושא באחריות פלילית בשל גילו (מתחת לגיל 12) או לחלופין בשל מצב בריאותו הנפשית.

14 ב-20.6.2015 הותקף פלסטיני תושב חברון בעת שתיעד תקיפה של פלסטיני אחר בידי קבוצת מתנחלים. החקירה בתיק זה נסגרה בתאריך 15.11.2016 בעילת התיישנות. יש דיין הגיש ערר על סגירת החקירה בשם המתלונן בתאריך 15.02.2017, אלא שלאחר פניות חוזרות ונשנות לביורר בנוגע לגורל הערר, ביום 21.05.2019 התקבל טלפון מיחידת התביעות של מחוז ש"י, לפיו הערר אבד ולפיכך התבקשו לשלוח אותו בשנית. ביום 04.09.2019 התקבל מכתב הדוחה את הערר ובו נמסר כי "בשל תקלה באיתור" הנילון (חשוד פוטנציאלי) נחקר רק ביום 17.7.2016 וסירב לשתף פעולה עם החקירה. בנוסף נכתב בהחלטה כי "קיימות ראיות של ממש" לחובת הנילון. עם זאת, סעיף 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) קובע כי העמדתו לדין של אדם בשל עבירה שביצע בהיותו קטין, לאחר כשנה מיום ביצוע העבירה - טעונה את הסכמת היועץ המשפטי לממשלה. יחידת התביעות במחוז ש"י סברה כי נסיבות העניין אינן מצדיקות הגשת בקשה זו ליועמ"ש, בהתחשב בין היתר בחלוף ארבע שנים ממועד האירוע. עמדה זו התקבלה גם על ידי מחלקת העררים בפרקליטות המדינה, תיק יש דיין 3443/15.

15 ממניין זה הוצאו 5 תיקים שהטיפול בהם הסתיים אך משטרת ישראל לא מסרה את עילות הסגירה שלהם.

1 | תוצאות חקירות המשטרה לאחר הקמת המפלג לפשיעה לאומנית (2014-2019)

בתחילת 2013 החל לפעול במחוז ש"י של משטרת ישראל המפלג לפשיעה לאומנית, במטרה לטפל בעבירות שמוגדרות על ידי המשטרה כפשיעה לאומנית.¹⁶ הקמתו של גוף משטרת ייעודי נועדה להביא לשיפור הטיפול של משטרת ישראל בעבירות מסוג זה. חלק זה יבחן את תוצאות הטיפול של מערכת אכיפת החוק בתיקים שהיו במעקב יש דין בשנים שלאחר הקמת המפלג (2014-2019), על מנת ללמוד על תפקודה של מערכת אכיפת החוק בגדה המערבית בשנים אלה.

מתוך 308 תיקי החקירה במעקב יש דין שנפתחו מאז 2014,¹⁷ ב-273 תיקים הסתיים הטיפול וגורמי החקירה והתביעה קיבלו בהם החלטה:¹⁸

- **248 תיקים נסגרו בתום החקירה ללא הגשת כתב אישום (91% מהתיקים).**
- **ב-25 תיקים הוגש כתב אישום (9% מהתיקים).**

מתוך כלל התיקים שנסגרו ללא הגשת כתב אישום, משטרת ישראל מסרה ליש דין את עילת הסגירה של 245 תיקים. פילוח הנסיבות שבהן נסגרו תיקי החקירה מלמד שמבין 270 התיקים שהטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה,¹⁹ 192 תיקים נסגרו בנסיבות המעידות על כישלון המשטרה בחקירה. מתוכם, 152 תיקים נסגרו בעילת עבריון לא נודע ו-32 תיקים נסגרו בעילת חוסר ראיות מספיקות. עילות אלה מעידות על כך שהמשטרה מצאה שבוצעה עבירה, אך כשלה באיתור חשודים במעשה או בגיבוש ראיות מספיקות להעמדה לדין. אליהם התווספו 8 תיקים שנסגרו בעילת היעדר אשמה פלילית, אך יש דין הגיש ערר על סגירתם משום שסבר שהחקירה לא מוצתה.²⁰ **מכאן נובע כי שיעור הכישלון בחקירות המשטרה בשש השנים האחרונות עומד על 71% (192 מתוך 270 תיקי חקירה).** נתון המהווה שיפור לעומת שיעור כישלון של 82% בין השנים 2005-2019. ואולם מבט מקרוב חושף תמונה שונה.

נתוני יש דין מלמדים שבשנים 2017-2019 חלה דווקא עלייה בשיעור תיקי החקירה שנסגרו בנסיבות המעידות על כישלון המשטרה. רק 4% מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה בין השנים 2017-2019 הובילו להגשת כתב אישום (4 מתוך 89 תיקי חקירה), ושיעור הכישלון בחקירות עמד על 77% (69 מתוך 89 תיקי חקירה). **ב-2018 לבדה הגיע שיעור הכישלון בחקירה ל-92%** - 35 מתוך 38 תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה נסגרו מכיוון שהמשטרה לא הצליחה לאתר חשודים או לאסוף ראיות מספיקות.

בד בבד עם העלייה בשיעור כישלון חקירות המשטרה והמספר הנמוך של כתבי האישום, מסתמנת גם עלייה מדאגה במספר העבירות, לאחר שנים שבהן תועדה בשטח ירידה יחסית. ממעקב סוכנות OCHA של האו"ם²¹ אחר מספר העבירות האידאולוגיות כלפי פלסטינים שבוצעו בגדה המערבית, עולה כי בעוד שבשנים 2014-2016 חלה ירידה במספר העבירות,²² בשלוש השנים האחרונות (2017-2019) חלה עלייה מחודשת במספר המקרים שבהם הופעלה אלימות כלפי פלסטינים, ובמיוחד באירועים שגרמו לנזק ברכוש.²³ פרסומים בתקשורת אף ציטטו מפי מערכת הביטחון הישראלית כי בשנת 2019 חלה עלייה גם בחומרת העבירות.²⁴ העלייה במספר העבירות ובחומרתן היא תוצאה ישירה של היעדר אכיפת חוק, המוביל לתחושת חסיונות בקרב העבריינים; שכן יחד עם מיצוי הדין עם העבריינים, תפקידה של אכיפה משמעותית להרתיע מפני עבירה על החוק.

16 "אירועי פשיעה לאומנית" הוגדרו כמעשים פליליים הכוללים פגיעה בנפש ו/או ברכוש, המבוצעת על ידי יחיד או קבוצה [...] אשר נעשו או תוכננו להיעשות כדי להשפיע על עניין מדיני, אידאולוגי או דתי [...] בסל הפשיעה הנ"ל נכללות עבירות רבות ומגוונות המצויות בספר החוקים [...] כאשר המניע לביצוע העבירות הנ"ל הוא מתוך גזענות או שנאה כהגדרתן בספר החוקים...". מכתב מאת עו"ד רפ"ק חמוטל סג, הממונה על חופש המידע, היחידה לתלונות הציבור, משטרת ישראל, 18.3.2014, בתשובה לבקשת יש דין לפי חוק חופש המידע.

17 38% מהתיקים עוסקים בעבירות אלימות; 45% מהתיקים עוסקים בעבירות רכוש; 15% מהתיקים עוסקים בניסיון השתלטות על אדמות; ו-2% מהתיקים עוסקים בעבירות אחרות. בשש השנים האחרונות נשמר יחס דומה לזה הקיים במדגם הכללי (2005-2019) בין סוגי העבירות השונים.

18 ב-35 תיקים הטיפול עדיין לא הסתיים.

19 כלומר, תיקים בהם הוגש כתב אישום ותיקים שנסגרו על ידי משטרת ישראל בעילה ידועה.

20 נוסף על כך, 13 תיקים נסגרו בעילת חוסר עניין לציבור, תיק אחד נסגר בעילה העבריון אינו בר-עונשין (בעת ביצוע העבירה) ותיק אחד נוסף נסגר בשל התיישנות (ראו הערה 13).

21 סוכנות OCHA של האו"ם היא גוף סיוע הומניטרי האוסף ומנתח מידע על אודות אירועים שונים בעולם ובכללם גם בגדה המערבית: United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs.

22 מנתונים שאספה הסוכנות על אודות תקיפות שבוצעו על ידי ישראלים וגרמו לנזק פיזי עולה כי התרחשו 107 אירועים בשנת 2014, 97 אירועים בשנת 2015 ו-30 אירועים בשנת 2016. מגמה דומה נצפתה גם בנוגע לתקריות שבמהלכן נגרם נזק לרכוש: 217 אירועים בשנת 2014, 130 אירועים בשנת 2015 ו-68 מקרים בשנת 2016. אירועים שבמהלכם נגרם גם נזק פיזי וגם נזק לרכוש נמנו על ידי OCHA רק כאירועים שבהם נגרם נזק פיזי. ראו הדו"ח השנתי של ארגון OCHA לשנת 2016, [Fragmented Lives: Humanitarian Review](#), עמ' 7.

23 סוכנות OCHA דיווחה על 52 תקיפות שבוצעו בידי ישראלים וגרמו לנזק פיזי בשנת 2017, 72 תקיפות דומות בשנת 2018 ו-65 תקיפות בשנת 2019. גם בנוגע לתקריות שבהן ישראלים גרמו נזק לרכוש פלסטיני זיהו בסוכנות האו"ם מגמה של החמרה: 112 אירועים בשנת 2017, 219 אירועים בשנת 2018 ו-243 אירועים בשנת 2019. ראו דיווח על אלימות מתנחלים בפרסום של הסוכנות, [Settler-related Violence](#). כניסה אחרונה לאתר בתאריך 27.11.2019. גם על פי נתוני מערכת הביטחון הישראלית, בשנת 2018 חלה עלייה במעשי אלימות ופגיעה ברכוש של יהודים כלפי פלסטינים: "מנתונים לא סופיים, שנאספו עד אמצע דצמבר, עולה כי בשנה החולפת נרשמו 482 תקריות כאלה - עלייה של פי יותר משלושה בהשוואה לשנת 2017, שבה נמנו 140 תקריות [...]". עמוס הראל, [זינוק בפשיעה הלאומנית של יהודים ב-2018: מספר התקריות בגדה גדל פי שלושה, הארץ](#), 06.1.2019.

24 הגר שיוף, [פשיעי שנאה נגד פלסטינים פחתו, אך רמת התעוזה של המבצעים עלתה, הארץ](#), 15.12.2019.

כישלון החקירות ועלייה במספר העבירות מצביעים על כך שמדינת ישראל אינה מצליחה להגן על הפלסטינים ועל רכושם מפני פגיעה, כמתחייב מהדין הבינלאומי, ושניסיונותיה לחקור בדיעבד את העבירות שבוצעו בתחום אחריותה עולים בתוהו. גם הקמתו של מפלג חדש שכל ייעודו מאבק בפשיעה לאומנית לא סייעה באיתור העבריינים ובהעמדתם לדין, לא יצרה הרתעה מפני ביצוע עבירות ולא הביאה לשיפור ארוך טווח באכיפת החוק בגדה המערבית.

התמונה העולה מ-15 שנים של מעקב אחרי טיפול רשויות אכיפת החוק הישראלית בתלונות של פלסטינים שנפגעו מעבירות אידיאולוגיות של ישראלים מלמדת כי מדינת ישראל מועלת בחובתה להגן על פלסטינים מפני מי שמבקשים לפגוע בהם ולמעשה מותירה את הפלסטינים חסרי הגנה לנוכח התקיפות ומעשי ההתנכלות.